

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası
GƏNCLƏR AKADEMİYASI

**I Türkoloji Qurultayın 100 illiyinə həsr olunmuş
“Azərbaycan Türkologiya Elmi: Sələflər və Xələflər” adlı
gənc alimlərin**

**RESPUBLİKA ELMİ KONFRANSININ
MATERIALLARI**

**21 may 2026-cı il
Bakı, Azərbaycan**

TƏŞKİLAT KOMİTƏSİ

Sərxan Xavəri – Təşkilat Komitəsinin sədri, filologiya elmləri doktoru
Elmir Babayev – Təşkilat Komitəsinin həmsədri, dosent
Şəfa Əliyeva – Təşkilat Komitəsinin üzvü, fil.ü.f.d., dosent
Səbuhi Qəhrəmanov – Təşkilat Komitəsinin üzvü, fil.ü.f.d.
Orxan İsayev – Təşkilat Komitəsinin üzvü, fil.ü.f.d.
Arzu İsgəndərzadə – Təşkilat Komitəsinin üzvü, fil.ü.f.d.
Günəl Əzimova – Təşkilat Komitəsinin üzvü, k.ü.f.d.

PROQRAM KOMİTƏSİ

Nadir Məmmədli – filologiya elmləri doktoru, professor
Hikmət Quliyev – filologiya elmləri doktoru, dosent
Əfzələddin Əsgərov – filologiya elmləri doktoru, professor
İsmayıl Kazımov – filologiya elmləri doktoru, professor
Sərxan Xavəri – filologiya elmləri doktoru, dosent
İlqar Niftəliyev – tarix elmləri doktoru, dosent
Səfa Qarayev – filologiya elmləri doktoru
Qətibə Quliyeva – filologiya elmləri doktoru
Mehman Həsənlı – filologiya elmləri doktoru, dosent
Elnur Mustafayev – fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Sənan Həsənov – siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Şəfa Əliyeva – filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Orxan İsayev – filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
Arzu İsgəndərzadə – filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

I Türkoloji Qurultayın 100 illiyinə həsr olunmuş “Azərbaycan Türkologiya Elmi: Sələflər və Xələflər” adlı gənc alimlərin respublika elmi konfransının materialları. Bakı: “Elm”, 2026, – 316 s.

ISBN 978-9952-602-33-3

© "Elm" nəşriyyatı, 2026

Mündəricat

Plenar

Hikmət Quliyev, Səfa Qarayev. Elmlərarası diskursda türkoloji folklorşünaslıq: inkişaf istiqamətləri.....	8
Elnur Kəlbizadə. Rəqəmsal regionallaşma şəraitində türk birliyindən Texno-Turana keçid perspektivləri və Azərbaycan	15

Bölmə 1

DİLÇİLİK: TARİXİ KÖKLƏRDƏN RƏQƏMSAL GƏLƏCƏYƏ

Arzu İsgəndərzadə. Müasir türk dünyasında ortaq türk dilinin formalaşmasında medianın rolu.....	24
Aytən Əliskəndərova, Nərmin Aliyeva. Birinci Türkoloji qurultay və Gəncə şivəsi: tarixi və elmi baxış.....	28
Çinarə Şahbazlı. Türk dillərinin müqayisəli qrammatikasında mənsubiyyət kateqoriyasının morfosintaktik və terminoloji tədqiqi.....	31
Çinarə Yolçubəyli. I Türkoloji Qurultayın Azərbaycan dilçiliyinə təsiri və Ağamusa Axundovun elmi irsi	34
Rəna Mahmudova. Rəqəmsal mühitdə emosiyaların ifadəsi.....	38
Saffet Alp Yılmaz. Zoocoğrafiyanın təsiri altında türk dillərində heyvan adlarının inkişafı.....	41
Aysən Zərbəliyeva. Birinci Türkoloji Qurultayın türk dilləri üçün perspektivləri	44
Sərvər Şirinov. İmadəddin Nəsiminin Türk (Azərbaycan) “Divanı”nda əmr, arzu, təsdiq və inkar ədatlarının funksional-üslubi xüsusiyyətləri.....	48
Xəyal Əsgərli. Karaim dilinin Krım dialektində mənsubiyyət kateqoriyasının ifadəsi (İbrani hərfləri məcmuələr əsasında).....	53
Böyükxanım Eminli. Dildə qeyri-ekvivalent leksika: milli dəyərlərin dil kodunda yaşaması	57
Cəmilə Məhərrəmovə. Oğuz tayfa adının Külüs və Payız toponimlərində izi	62
Fətimə Fətullayeva. Sultan Məcid Əfəndiyevin latın əlifbası ilə bağlı fikirləri: tərəqqi və mədəni dönüş	65
Ülkər Çəndirli. Onomastik sistemdə ideonimlərin yeri	68
Aynur Saydova. “Kodeks kumanikus”da şəxs-xəbərlilik kateqoriyası	71
Könül Axundova. Müasir dilçilik rəqəmsal transformasiya və süni intellekt dövrü kimi.....	74

Bölmə 2

TÜRKOLÖJİ FOLKLORŞÜNASLIQ VƏ TÜRK XALQLARININ ORTAQ ƏDƏBİ MƏDƏNİ DƏYƏRLƏRİ

Şəfa Əliyeva. Sovet dövrü Azərbaycan dramaturgiyasında milli yaddaş və türkoloji təfəkkürün poetikası.....	101
Aytac Nəsirzadə. Folklordan poeziyaya: Səməd Vurğun poemalarında əfsanə və rəvayət süjetləri	104
Cahidə Yaqubova. Söyləyici xatirəsində erməni təcavüzçülüüyü	107
Şükufə Vəliyeva. “Dantenin yubileyi” əsəri əsasında “kiçik adam” obrazının sosial və ekzistensial təhlili.....	111
Dilərə Əliyeva. Post-müharibə dövrü Azərbaycan nəsrində milli kimlik məsələləri.....	115
Güntəkin Musayeva. Qaçaq dastanlarının XX əsr Azərbaycan dramaturgiyasına təsiri.....	119
Nurlanə Məmmədova. Azərbaycan folklorunda simvolika və oxşar motivlər (Yusif Vəzir Çəmənizəminlinin fikirləri əsasında	122
Lalə Şabanova. Azərbaycanın UNESCO ilə əməkdaşlığı kontekstində türk mədəni irsinin qorunması və təbliği.....	126
Maya Abdullayeva. Folklor mətnlərində dəlilik fenomeni və trikster arxetipi: semantik təhlil	137
Xəzəngül Məmmədova. Azərbaycan və Qaqauz epik folkloru: bənzərliklər, ortaq cəhətlər	141
Samir Səttarov. Azərbaycan ədəbiyyatında “digər” obrazı və türk kimliyi: imaqoloji yanaşma (Rəfail Tağızadə yaradıcılığı əsasında)	145
Ruhəngiz Əliyeva. Məmməd Əmin Yurdaqulun yaradıcılığında milli düşüncə və türkçülük.....	150
Günəl Musayeva. Türk Epos ənənəsində Manas: paralel motivlər və ortaq mənəvi dəyərlər	153
Gülnar Yunusova. Bəkir Nəbiyevin səyahətnaməsində Yaponiya modeli: Şərq sivilizasiyalarının qarşılıqlı qavranılması	159
Təranə Məmmədova. Türk xalqlarının ortaq mənəvi mənbəyində nəsihət motivləri: “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanı kontekstində.....	162
Vəsilə Razimi. Tofiq Fikrət və Azərbaycan ədəbiyyatı: ədəbi əlaqələr kontekstində.....	167
İlahə Əsgərova. Türkoloji Folklorşünaslıq prizmasından görünən Qarabağ toponimləri	171
Əsmər Əliyeva. “Aşıq Qərib” dastanında Şaman arxetipi: arxetipik varislik.....	175
Asəf Ruşanov. Türk xalqlarının ənənəvi ekoloji bilikləri və biomüxtəlifliyin qorunmasında rolu.....	180
Aytəkin Zeynalova. Postmodern ədəbiyyatda folklor izləri: Kamal Abdulla hekayələri əsasında	184

Aytən Vəlizadə. Nasir Mənzurinin “Qaraçuxa” əsərində mifoloji elementlər və insan, zaman, tale konsepsiyası.....	187
Aysun Cəbraylova. XX əsrin əvvəlləri Türküstan intibahında Təvallo yaradıcılığının yeri və rolu	190
Nərmin Rzayeva. Azadə Rüstəmovanın tədqiqatlarında Fələki Şirvani irsinin təhlili	195
Əminə Məmmədova. Azərbaycan və Kərkük musiqisində mahnı paralelləri.....	198
Maya Həsənli. Əziz Nesin yaradıcılığında həbsxana mövzusu	203
Natavan İbrahimova. Səməd Mənsurun şeirlərində tənqid hədəfləri və dövrü türkoloji ideya mühiti.....	206
Nərgiz Kərimova. Sara Bağirovanın "Əjdaha mağarası" romanında əjdaha arxetipinin mifopoetik semantikasını.....	210
Nərmin Həsənova. “Şirin duz” romanında aşiq obrazı: bədii xüsusiyyətlər və problemlə məqamlar	213
Şəbnəm Mirzəzadə. Səməd ağa Ağamalıoğluğun maarifçilik missiyası I Türkoloji Qurultay və “Ələngə” jurnalı kontekstində.....	216
Orxan İsayev. Xoyrat yaradıcılığının çağdaş İraq-Türkman poeziyasına təsiri	220
Aygün Orucova. Əli bəy Hüseynzadənin dünya ədəbiyyatında türklüyə iki fərqli münasibətə dair mükəmməl araşdırması	224
Afaq Hacıyeva. Kitabı-Dədə Qorqud əsərində fəlsəfi baxışlar və rəqəmsallaşma	228
Eyvaz Eminəliyev, Türkan Hüseynova. İnsan və təbiət münasibətləri: taleyin bədii interpretasiyası	231
Şəfəq Məksudova. Süruri və Şah İsmayıl Xətayi qəzəllərində səsləşən məqamlar.....	238
Sima Şəfizadə. Detektiv janrında milli identiklik (Kemal Tokayevin “Sui-qəsd” əsəri əsasında	241
Seyidnisə Lətifli. Azərbaycan və Qazax detektiv nəsrində paralellər: Cəmişid Əmirov və Kemal Tokayev yaradıcılığı əsasında	244
Günay Oruczadə. Qaqauz türkü və maniləri, onların Azərbaycan bayatıları ilə müqayisəsi.....	247

ƏZİZ NESİN YARADICILIĞINDA HƏBSXANA MÖVZUSU

Maya Həsənlı

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Elmi işçi

mayaaxundova93@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-4535-7831>

Əziz Nesin Cümhuriyyət dövrü türk ədəbiyyatının ən parlaq simalarından biri, dünyaca məşhur satira ustasıdır. Bədii yaradıcılığa XX əsrin 30-cu illərindən başlamış, yarım yüzildən çox ədəbi və publisistik fəaliyyətdə olmuşdur. Ədəbi növlərin hər üçündə, müxtəlif janrlarda çox məhsuldar bədii irs qoyan Əziz Nesin daha çox satirik hekayə ustası kimi tanınmışdır. Siyasi mövqeyinə və sosialist dünyagörüşünə görə Əziz Nesinin şəxsinə və yaradıcılıq məhsullarına münasibət öz dövründə birmənalı olmamış, xüsusən də həmtəsisçisi və aparıcı mühərriri olduğu “Marko paşa” satirik qəzetindəki çıxışlarına görə məhkumluq yaşamışdır. Əziz Nesin böyük tərkibli ailəsinə baxmaq üçün hər zaman çox çalışmaq məcburiyyətində olduğundan hər çətin şəraitdə yazmalı olmuşdur. İstər həbsxanada olarkən, istərsə də sürgün həyatı yaşayarkən çox sayda publisistik yazılar və bədii əsərlər qələmə almışdır. Əlbəttə ki, bu əsərlərin bir çoxu həbsxanada şahidi olduğu, yaxud da özünün başına gəlmiş hadisələr əsasında yazılmışdır. Məqalədə Əziz Nesinin həbsxana həyatından bəhs edən hekayələri (“Xalılı Tacı”, “Bit yarışı”, “Dəliyə keçən gecə”, “Bizdən adam olmaz”, “Siqaret qutusunda evlənmə təklifi” və s.) və şeirləri (“On dəqiqə”, “Zor gəlir”, “Gəlmədin”, “Təxliyə”, “Məktəb”, “Hücrədə”) təhlil edilir, yazıldığı dövr, şərait, ideya-məzmun xüsusiyyətləri tədqiq olunur.

Açar sözlər: Əziz Nesin, satira, yumor, hekayə, həbsxana illəri, sürgün

Giriş

Dünya ədəbiyyatının ən istedadlı satira ustaları sırasında özünəməxsus layiqli yer tutan Əziz Nesin (1915-1995) əsərlərinin mövzusunu yaşadığı cəmiyyətin reallıqlarından, o cümlədən öz həyatından götürmüşdür. Əziz Nesin hər üç ədəbi növdə, müxtəlif janrlarda əsərlər yazmış, çoxxətli mövzular qələmə almışdır. Siyasi düşüncəsinə, sosialist mövqeyinə görə uzun illər yazılarının nəşri və oxunması qadağan edilmiş, dəfələrlə məhkumluq yaşamışdır. Əziz Nesin yaradıcılığında əsas mövzu istiqamətlərindən biri də həbsxana və sürgün illəri zamanı başına gələn hadisələr əsasında qələmə aldığı əsərlərdir. Əziz Nesin həbsxanada olarkən gecə-gündüz demədən imkan tapdıqca yazmış, məhbusluq zamanlarında belə ailəsinə dolandırmaq üçün gizli imzalarla qəzet və jurnallarla əməkdaşlıq etmişdir. Maddi qazancı qələmindən asılı olan Əziz Nesin 200-ə yaxın gizli imzadan (məs: Vedia Nesin, Oya Atəş, Nuri Həyat, Atəş Sin, Kazım Qəhqəh, İzzət İzində, Haqqı Haqlan, Sami Kımızcı və s.) istifadə etməyə məcbur olmuşdur. Hətta XX əsrin birinci yarısında Türkiyədə tərtib olunan “Qadın yazıçılar bibliografiyası”na Oya Atəş imzası ilə dərc etdirdiyi kitabını daxil etmişdilər (Yetmiş beşinci yaşında Aziz Nesin / Hazırlayan: A.Kabacalı, 1990, s. 25). Bu qədər çox təxəllüsdən istifadə etməsinin iki əsas səbəbi var idi: Birincisi, eyni vaxtda bir neçə yazısını bir mətbu orqanda çap etdirib övladları üçün qazanc əldə etmək məcburiyyəti; İkincisi isə üslubu tanınıb, yaxud da hardansa xəbər çataraq müəllifinin Əziz Nesin olduğu bilinib təxəllüsünün ifşa olması. Çünki, kim olduğu anlaşıldıqdan sonra yazısını nəşr etmirdilər. Ona görə də yeni bir ad, gizli imza götürmək məcburiyyətində qalırdı. 1956 və 1957-ci illərdə iki dəfə beynəlxalq “Qızıl Palma” mükafatı alması adının dünyada tanınmasına və Türkiyədə artıq əsərlərinin rahat nəşrinə şərait yaratmış olur. Lakin bu illərdən sonra da gizli polis nəzarətində olmuş və bir neçə dəfə sorğuya alınmışdır. “*Həbsxana mənə kitab oxumaq, düşünmək, dincəlmək imkanı verir. Bir çox iş planımı həbsxanada qurdum*” (Nesin, 2023, s. 13). Məhkumluq illərində Əziz Nesin imkan tapdıqca çoxlu müəlliflər etmiş, hətta elmi araşdırmalar belə aparmışdır. Ədibin “Şam bibi” adlı xatirələr kitabından öyrənirik ki, 1951-ci ildə Üsküdar həbsxanasında olarkən Nüsrət Qarahisarlı imzası ilə Türk Dil Qurumunun nəşri olan “Türk dili” jurnalına 3 illik araşdırmalarının nəticəsi olan

“Türk dilində idiomlar” başlıqlı məqalə hazırlayıb göndərmişdi. Təsadüfi deyil ki, Əziz Nesin sahibi olduğu “Düşün” nəşriyyatını da Kamal Tahirlə birlikdə 1955-ci ildə həbsxanada olarkən planlamış və azadlığa çıxdıqdan sonra arzularını reallaşdırmışdılar. Kağız-qələm istifadəsini qadağan etdikləri zamanlarda isə Əziz Nesin fiziki işgəncədən daha çox əziyyət çəkirdi, çünki ailəsinə dolanışiq üçün pul göndərə bilmirdi. *“Pəncərəmin şüşəsi soyuqkən və siqaretimin dumanından buğlandıqca şüşəyə neçə dəfə vəsiyyətimi yazmışam. Çünki kağız qələm vermirlərdi”* (Nesin, 2022, s. 86).

Əziz Nesinin “Xallı Tacı”, “Bit yarışı”, “Dəliyə keçən gecə”, “Bizdən adam olmaz”, “Siqaret qutusunda evlənmə təklifi” və s. əsərləri mövzusu həbsxana həyatından, məhkumluq illəri xatirələrindən götürdüyü hekayələridir. Əziz Nesin “Yaşar nə yaşar, nə yaşamaz” (1977) romanının mövzusu da həbsxanada eşitdiyi təsirli bir hadisədən götürmüşdü. 1948-ci ildə “Trumen doktrinası”nı ifşa edən “Yolumuz hayandır?” adlı yazısına görə həbs edildiyi zaman Hərbiyyə həbsxanasında Osman Kuzeyli adlı məhkum yoldaşının qeydiyyat idarəsindəki səhvə görə işə qəbul edilməməsi, övladlarına şəxsiyyət vəsiqəsi ala bilməməsi problemini eşidir. *“Fəhlə Osman Kuzeylinin şəxsiyyət vəsiqəsi yox idi, amma bu onun həbsxanaya salınmasına əngəl olmur, sadəcə iş tapmasının qarşısını alırdı”* (Nesin, 2008, s. 8). İllər sonra bu taleni xatırlayan Əziz Nesin həmin hadisələrdən təsirlənərək satirik roman qələmə almış olur.

Əziz Nesin siyasi məhbus kimi izləndiyi illərdə sıxıntılı, göz yaşı ilə zəngin günlərini acı gülüşə “İnsanlar oyanırlar” adlı hekayəsində çevirmişdir. Bursada sürgündə olarkən həyat yoldaşı Vədia xanımın bu illərində ondan boşanmasını, sürgündən qayıtdıqdan sonra yaşadığı çətinlikləri və dost-tanışlarının onunla ünsiyyət saxlamaqdan, görüşməkdən ehtiyat etmələrini “Bir sürgünün xatirələri”ndə fakt kimi yazıya almışdır. “İnsanlar oyanırlar” hekayəsində isə bu həyatı faktları satirik bədii nəsrilə təqdim edir. Həmin ondan uzaq durmağa çalışdığını anlayan, iş tapmaqda əziyyət çəkən sürgün məhbusu sakit məhəllədə ucuz ev kirayələyir. Kimsəsiz məhəllənin sakinlərinin günü-gündən artması, çayxanada işlərin yaxşı getməsinə, meyvə satıcısının, baqqalın alverinin çoxalmasına səbəb olur. İlk baxışda narahat olaraq yeni bir tənha məhəlləyə köçmək istəyəndə qonşu obyekt sahiblərinin ona mane olması qəhrəmanı sevindirir, düşüncəsində ümid işığı doğurur ki, əqidəsi uğrunda çəkdiyi əziyyətlər boşa getməyib: *“... məmləkətdə böyük inkişaf, insanlarda böyük bir oyanış vardı”* (Nesin, 2005, s. 11). Həqiqətə qalanda isə məhəllənin canlanmasına səbəb siyasi sürgün məhbusunu izləmək üçün təyin olunan qılıq dəyişdirmiş məmurlar, onlara da nəzarət üçün göndərilən digər məmurların gəlişi idi. Qeyd edək ki, bu hekayəsinə görə 1969-cu ildə Əziz Nesin Moskvada təşkil olunan Beynəlxalq satirik hekayə yarışında birincilik mükafatı olan “Krokodil” (Timsah) laureatı olmuşdur.

“Siqaret qutusunda evlənmə təklifi” adlı yumoristik hekayəsi 1957-ci ildə “Hansı partiya qalib gələcək” adlı kitabında çap olunmuşdur. Əsərin qəhrəmanı olan Həsən bəylə Əziz Nesinin 40-a yaxın hekayəsində qarşılaşırıq. Belə ki, müəllif bu obraz vasitəsilə öz prototipini yaratmışdır. Hekayə Həsən bəyin dilindən nəql olunur, həbsxanada siyasi hökmlü olaraq məhbusluq həyatının çətinlikləri fonunda yumoristik gülüş yaradır. *“Məhbusluğun üstündən bir il keçdimi dörd bir yana qadın ruhu çökər və kağızlar, kitablar belə qadın kimi qoxumağa başlayar”* (Nesin, 2017, s. 119). Özünə sevgili arzulayan Həsən bəyin azadlığa çıxmasına 3 ay qalmış təsadüfən siqaret paketində evlənmə təklifi alması onu sevindirir və bu xoş “təsadüf” 4 dəfə onun bəxtinə çıxır. Dörd namizəd arasında seçim edə bilmədiyini üçün hamısı ilə məktublaşır və azadlığa çıxdıqdan sonra qızlardan birini seçib ailə quracağı günün xəyalı ilə yaşayır. Həsən bəy azadlığa buraxıldığı gün bunun həbsxana yoldaşları tərəfindən hazırlanan bir zarafat olduğunu öyrənir. Sevgililəri real olmadığı üçün məyus olsa da son məhbusluq günlərini xoş əhvali-ruhiyyə ilə keçirməsinə səbəb olur.

Çoxsaylı həbs və sorğuya çəkilmə nəticəsində müxtəlif illərdə məhkumluq həyatı yaşayan Əziz Nesinin yaradıcılığında həbsxana mövzulu şeirləri də vardır. Əziz Nesin “On dəqiqə”, “Zor gəlir”, “Gəlmədin”, “Təxliyə”, “Məktəb”, “Hücrədə” və b. bu qəbildən olan şeirlərində sevgi, məhbusluq illərində çəkdiyi həsrət və kədərini ifadəsi aparıcı istiqamət kimi ehtiva olunur. 1951-ci ildə Üsküdar Paşaqapısı həbsxanasındaykən qələmə aldığı “Təxliyə” adlı qoşmasında xalq şeir üslubunun təsiri açıq

hiss olunur. Şair həbsxadan çıxacağı gün quru ağac budaqlarını belə insan qolu misalı qucaqlayacağını deyərək həsrətini ürək ağrısı ilə ifadə edir:

“Qismət olsa, bu həbsdən bir çıxsam,

Dəniz-dərya yol görünər gözümə.

Bekar odam dardır, amma bir varsam,

Məzar olsa, bol görünər gözümə” (Nesin, Bütün şiirleri 2 ciltte, c.1, 2007, s. 155).

Nəticə olaraq qeyd etmək lazımdır ki, Əziz Nesin hər hansı bir siyasi partiya üzvü olmamasına baxmayaraq sosialist düşüncə mövqeyinə, yazılarına görə ümumilikdə beş il yarım məhkum olmuşdur. Həbsxana və sürgün günlərində bilavasitə şahidi olduğu hadisələr, yaxud da məhkum yoldaşlarından eşitdiyi xatirələri satirik bədii təxəyyülündən keçirdərək çoxsaylı əsərlər qələmə almışdır. Həbsxana həyatına aid lirik şeirlərində biz Əziz Nesinin keçirdiyi mənəvi böhran və həsrətin ağrısını hiss ediriksə, satirik bədii nəsr nümunələrində dövrün acı reallıqlarının kəskin tənqidini görmüş oluruq.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı

1. Nesin, A. (2005). İnsanlar uyanıyor. İstanbul: Nesin yayınevi.
2. Nesin, A. (2007). Bütün şiirleri 2 ciltte, c.1. İstanbul: Nesin yayınevi.
3. Nesin, A. (2008). Yaşar ne yaşar ne yaşamaz. İstanbul: Nesin yayınevi.
4. Nesin, A. (2017). Hangi parti kazanacak. İstanbul: Nesin yayınevi.
5. Nesin, A. (2022). Geriye kalan. İstanbul: Nesin yayınevi.
6. Nesin, A. (2023). Mum hala-1. İstanbul: Nesin yayınevi.
7. Yetmiş beşinci yaşında Aziz Nesin / Hazırlayan: A.Kabacalı. (1990). İstanbul: TÜYAP.

THE THEME OF PRISON IN THE WORKS OF AZİZ NESİN

Maya Hasanli

Aziz Nesin is one of the most prominent figures of Turkish literature of the Republican period and a world-renowned master of satire. He began his literary career in the 1930s and remained actively engaged in literary and journalistic work for more than half a century. Having produced a highly prolific body of work across all three major literary forms and in various genres, Nesin is best known as a writer of satirical short stories. Owing to his political stance and socialist worldview, public attitudes toward both his personality and his creative output were not uniform during his lifetime; in particular, he faced imprisonment due to his contributions to the satirical newspaper “Marko Paşa”, of which he was a co-founder and leading editor. Because he was obliged to support his large family, Nesin had to write under all circumstances and in often difficult conditions. He produced numerous journalistic pieces and literary works both during his imprisonment and throughout periods of exile. Naturally, many of these works were based on events he personally experienced or witnessed in prison. This article analyzes Nesin’s prison-themed short stories (“Spotted Taci”, “The Lice Race”, “The Night Turning into Madness”, “No Good Will Come of Us”, “A marriage proposal in a cigarette pack” etc.) and the poems (“Ten Minutes”, “It Is Hard to Bear”, “You Did Not Come”, “Release”, “School”, “In the Cell”) examining their historical context, conditions of composition, and thematic and ideological characteristics.

Keywords: Aziz Nesin, satire, humor, short story, prison years, exile